ВЖТРЕШНАТА СИЛА НА ЧИТАЛИЩЕТО

Характеристично е за много наши градове и по-голѣми села, че посрѣдъ малкитѣ и неугледни частни жилища или други постройки, често се издига значително по-голѣма сграда. Тя въ повечето случаи е или училище или читалище. А въ други, по-бедни селища често се срѣща надъ нѣкое скромно помѣщение надписъ: Читалище „Ботевъ", „Съгласие" и т. н. Значи, външно погледнато, читалището е обществена сграда, въ която се намиратъ печатни произведения за обществено използуване, има читалня, салонъ за забави и др. приспособления. Отъ социологично гледище, то е доброволенъ човѣшки колективъ, създаденъ и поддържанъ отъ опредѣлена група по-просвѣтени хора, за постигане на духовни обществени цели.

Българското читалище е рожба на нашето духовно пробуждане презъ робството, плодъ на народния устремъ къмъ по-висока култура. Щомъ то се е зародило при крайно неблагоприятни културни и политически условия и сѫществува вече редица десетилѣтия, като постоянно се разраства, това показва, че е институтъ съ коренъ, че е отговаряло и отговаря на сѫществени и трайни народни нужди.

Наистина, едно читалище, когато е истинско, т. е. не е само мрътва сграда и книжна организация, а одухотворенъ и деенъ институтъ, неговото значение е широко и голѣмо. За да се оцени правилно изобщо голѣмото значение на читалищното дѣло, потрѣбно е да се вникне по-дълбоко въ сѫщностьта на този факторъ, да се види, какви възможности дава той или би могълъ да даде за духовна дейность, какво многостранно въздействие може да упражни върху съзнанието и сециалното отношение на своитѣ членове и на другитѣ хора, които влизатъ въ допиръ съ него.

Читалището е необходимо и най-полезно допълнение на народното, а и на всѣки другъ видъ училища. Поради известни причини народното училище не дава задоволителна образованость на широкитѣ народни маси, каквато е нуждна за по-високъ културенъ животъ. То трѣбва да се допълня чрезъ лично самообразование. Чрезъ самообразование човѣкъ може да достигне до значително духовно развитие и то такова, каквото е най-необходимо за действителния общественъ животъ.

Читалището е тъкмо такъвъ институтъ, който подбужда къмъ самообразование и улеснява този, който се стреми къмъ такова. Живата духовна работа, която кипи въ едно читалище, завладява и по-пасивнитѣ умове и буди у тѣхъ духовни интереси. Ако читалищата сѫ широко разпространени изъ страната, ясно е, че духовнитѣ интереси у народа ще се поддържатъ и будятъ по-силно и непрекѫснато. Читалището по този начинъ ще съдействуватъ за непрекѫснатото „духовно възраждане", за постоянното издигане къмъ по-висока духовна култура.